

کـــپردي

سلیمان لایق

خپروونکی

د افغانستان د علومو اکاډیمي

د ژبو او ادبیاتو علمي او تحقیقي مرکز

پښتو ټولنه

دوهم چاپ

دا د شعر کېردي هغو قهرمانو
کارگرانوته اهداء کوم چې د سالنک
په سختو غرونوکې یې د خپل وطن
د انسان د تلور اتلولار سیخه او هواره
کړه .

(سلیمان لایق)

(د دوهم چاپ سريزه)

دا کپړدی

دا د سارا بې ټاټوبي بېړۍ چې سلگونه کاله په دې شگلنو او لمر وهلو د بنتو کې
ښکته او پورته ځي او راځي زما لپاره نه تمامېدونکې او بې انجامه مضمون دی؛

دا دهغو سرگردانو پر گڼو د خونړيو بريو، ترخو ماتو، دردوونکو مرگونو، لويو
تباھيو او دهغه رټل شوی انسان سره د بې ساريو ظلمونو مضمون دی چې نه ماتېږي، نه
ور کېږي او خپل انساني غرورد چا پښو ته نه غورځوي،

د کپړدۍ ژبه د بادونو ژبه، د تالندو ژبه، د باران ژبه او کله کله د بيابان په ارت
گوگل کې داوړدو چوپياوو او ژورو ترښو ژبه ده،

دهغی سرگذشت د يو سرگردان او رنځ ځپلی ملت سرگذشت دی چې له پيريو
راهیسی لوبو، راځونو، دښمنيو او نه تمامېدونکو بې ثمره منډو ته ورشپړل شوی دی،

(دوهم)

زما ترانې، سرودونه او داستانونه د همدې سارايي غمخپلې بېړۍ زمن او لونه دي او زه
لا تر اوسه د چوپو او غمجنو دښتو د همدې تورې نافرارې کسېردي شاگرديم،

په دې باور چې دا توره بېړۍ به د بري او نيکمرغۍ ساحل ته ورسېږي او په دې
تکيه چې رارسېدونکي سباوون به هغې ته سور رنگور کړي او د تورو تڼابونو پر عځاي
به پر هغې باندي د لمرزرين مزي وغځوي، خپلې سندري په دې راوينښدونکو
بيا بانونو کې پيل کوم.

پرېږده چې داد غمونو توره بېړۍ دراختونکې لمر په وړانگو کې سره شي .

سليمان لايق

(دريم)

(پیشگفتار چاپ اول)

بجای مقدمه

این مجموعه زیبا گلدسته ای رنگین از اشعار سلیمان لایق، شاعر انقلابی و عصیانگر دوران ماست. افتخار دارم که سطری چند بجای مقدمه بر آن می نویسم.

شرایط چاپ این اثر گرانبها و سطور محدودیکه برای این مقدمه اختصاص یافته است، بمن اجازه نمیدهد درین جا به تشریح دقایق ادبی لطیف آن، از نظرگاه زیبایی شناسی هنری پردازم و یا ارزشهای اجتماعی آن را به معیار وظایف یک شاعر متعهد و مسوؤل چون سلیمان لایق، مورد ارزیابی انتقادی قرار دهم. از سوی دیگر بهترین جوابگوی این دوسوال عمده و اساسی درباره اینکه: آیا استنباط شاعر از محیط طبیعی و اجتماعی اش چیست؟ و آیا مسایل مربوط به آن را چگونه مطرح و حل میکند؟ تنها و تنها خود شعر و اثر اوست و لا غیر!

معهدا، این حقیقت را نمیتوان ناگفته گذاشت که سلیمان لایق این شاعر

(خلورم)

پیشاهنگ کشور ما، به دو زبان دری و پښتو شعر میگوید و در هر دو زبان بطور کلی . اشعارش از لحاظ شکل (تصویر ذهنی و صورت ظاهری) ملی و تاریخی است او از لحاظ محتوی دموکراتیک و انقلابی . ملی و تاریخی بدین معنی که : تصویر های او از آوارگی صحرا نوردان چادر نشین در دشتهای گرم و سوزان کشور تا رنجهای بیکران زحمتکشان اسیر و شلاق خورده کوهپایه های پر برف چونغر ، از هیاهوی بزم آریان کرسی پرست شهرهای ویران تا بساط ننگین برج نشینان مفتخوار قاعه های فیودالی در روستاهای ستمکش، از پیامبران خروشان اباسین تا به نبص آشنایان گردابهای آواز عقابان پامیر تا شیران خیبر و همه آنچه درین محدوده جغرافیایی در حال شدن و گذشتن بود و هست و در چارچوب مناسبات اجتماعی . اقتصادیمعین و فرهنگی ناشی از آن که دارای گذشتهء تاریخی خاص خود و ممیزات ملی مخصوص به خود بود و در زیر تأثیر قانونمندی عام تکامل اجتماعی تا مقطع زندگی شاعر رسیده است، با واقعگرایی انقلابی بصورت زنده و فعال ارائه و تمثیل می شود و آنچه مربوط بشکل ظاهری شعر لایق است ادامهء سنت های ارزنده و دارای نیروی حیاتی استادان کلاسیک شعر پښتو است که با نوآوری سالم، خلاق و تکامل دهنده مرحله نوین و جدیدی را در شکل شعر پښتو بنیانگذاری میکند و بدون اینکه به اصول انکشاف یابنده و قابل رشد زبان شعر در ادب پښتو پشت پا زند . با ایجاد گریه های خلاق درین زمینه، آنرا تکامل میدهد و ظرفیت هنری و تکنیکی بزرگتر و بیشتری بآن می بخشد .

و اما، محتوی دموکراتیک و انقلابی باین معنی که : سلیمان لایق، سخنگوی پرشور و انعکاس دهنده صدیق و راستین نیازها و آرمانهای توده های بزرگ اکثریت معروم جامعه ستمکشی افغانستان است و این نیازها و آرمانها را

بمعیار جهان بینی علمی طبقه کارگر - این ذره بین حساسی و دقیق شناخت علمی هستی و ماهیت، حال و آینده و رهنمای عمل رهای بخش تمام زحمتکشان وطنی و جهانی که در آن زندگی میکنند - می‌سجد .
باساس ایمان خلل ناپذیر او باین جهان بینی علمی بود که توانست افتخار امتیاز نشراتی و مدیریت مسوول مبارز و پر افتخار پرچم (ارگان حزب دموکراتیک خلق افغانستان) این پیشاهنگ طبقه کارگر کشور و تمام زحمتکشان افغانستان ، این مبارز سرسخت و راستین راه تأمین حقوق ملی و دموکراتیک و ارمانهای انقلابی اکثریت بلاکشیده خلق افغانستان این ترجمان صدیق ، بیانگر و مدافع بی ترس مبارزات جهان شمول طبقه کارگر بین المللی ، جنبش های رهایی بخش ملی و جبهه جهانی نیروهای پیشاهنگ ترقی و انقلاب در سراسر جهان را حاصل کند .

سلیمان لایق ، به عنوان یک شاعر با درک این مطلب اساسی و علمی که رو بنای فاسد و از جمله پدیده های تأخر پسند فرهنگی ، در مقطع خاصی از فعالیت های هنری چون شعر و شاعری - خاصه در جامعه که از لحاظ نهضت ملی و اجتماعی هنوز در مرحله قشری و احساسی قرار دارد میتواند برای تحمیق توده ها و منحرف ساختن نیروهای جوانان و مستعد بفعالیت های انقلابی سلاح مؤثر و زهر آلودی باشد . بحق و بجا بمبارزه با شاعران مزدور و درباری و خدمتگزاران فرهنگ برسوده و فاسد طبقات حاکمه و ستمگر و نظام طاعون زده فیودالی برخاسته ، آنها را بشدت مورد حمله قرار میدهد و به آنها بی باکانه میتازد . بیائید این حقیقت را درین مجموعه و بخصوص زیر عنوان (له درباری شاعر سره) باهم بخوانیم و بدانیم که: او یعنی سلیمان لایق - این شاعر مردم ، شاعر عصر و دوران رستاخیز توده ها ،

(شپزم)

برای رهایی مردم محروم کشور خود از بیهوده گیها و بی فرهنگیها، شاعران بزمها -
بزمهای درباری، بزمهای فحاشی، بزمهای رقصهای عریان دختران
بجای حجاب و عشوه های دلیرانه بغرضی اطفای شهوات اهریمنانه، بزمهای خمها و
جامها، بزمهای گناهها و هوسها، بزمهای اقبال کاخها و ذلت و برانه ها را بشدت محکوم میکند
و باین می نازد و بجا می نازد که خودش، یعنی سلیمان لایق، شاعر توده
های محروم، فریاد غلامان، رنج کارگران، زحمت و ستمکشی دهقانان،
ادبار غزندی نشینان، از پا افتادن مظلومان، ناله ناتوانان، اشک اسیران،
ننگ بزرگان، مبارزه کارگران و محبت و مؤدت خلهای وطنش و سراسر جهان
است. او میباید که باین کار: بر توده باروت آتشی مینگارد: آری! او چنین کرده
است. او چنین خواهد کرد. و او خود را پرچمدار سنگر زحمتکشانش کشورش میدانند و
میگوید: تا زنده است درین موقف پایرجاست.

زهی تصمیم و اراده انقلابی! پیروز باد لایق و آرمانهایش

۲ دلو ۱۳۵۴

کابل

بارق شفيعی

(اووم)

فهرست

مخ	عنوان	کنه
۱	یه خلکو خلکو!	۱
۴	اورده لار	۲
۷	پلی	۳
۱۰	هیرشوی گل	۴
۱۳	د نیوا په غاره	۵
۱۸	ژبری شپ	۶
۲۱	د شگور کور	۷
۲۳	وصیت لیک	۸
۲۴	سرگردان	۹

(اتم)

۲۵	کیردی	۱۰
۲۷	چونغرته (۱۲) ترانه	۱۱
۳۰	چونغرته (۱۳) ترانه	۱۲
۳۳	چونغرته (۱۸) ترانه	۱۳
۳۵	چونغرته (۱۹) ترانه	۱۴
۳۸	چونغرته (۲۱) ترانه	۱۵
۴۱	چونغرته (۲۲) ترانه	۱۶
۴۴	چونغرته (۲۶) ترانه	۱۷
۴۷	چونغرته (۲۷) ترانه	۱۸
۵۰	شاعرته! لمړی پیغام	۱۹
۵۵	شاعرته! دوهم پیغام	۲۰
۵۹	د کنړ سین	۲۱
۶۲	له درباری شاعر سره	۲۲
۷۰	ورکه لار	۲۳
۷۳	خوان شاعرته	۲۴
۸۰	یه خلکو! خلکو	۲۵

یه خلکو خلکو

یه خلکو خلکو، دوطن خلکو
یه وزیو تزیو، دغرو و گرو
آزادی شه ده، خپلواکی شه ده
یه درنه جارشم لوخو لغرو
که وطن لوخ وی، که وطن ویران وی
سمسوری شه ده، آبادی شه ده
که لوپول وی، که چوبول وی
خپلواکی شه ده، آزادی شه ده
بی روحه خاوره، آباده نه ده
بی پوهی خلک واره بندیان دی
داینبی لوشی، داپه نس وزی
واره مریان دی، پول غلامان دی
که آزادی ده، که خپلواکی ده
دخوسروده، دپولونه ده
که واکداری ده، که کامرانی ده
دیوې مانی ده، دشیپولونه ده

آزاد هغه وي، چي په تن پت وي
آزاد هغه وي چي په نس موروي
آزاد هغه وي چي واک يې خپل وي
آزاد هغه وي چي په خان جوروي
آزاد هغه وي چي کور يې خپل وي
په جهان بنوري لوني ويني
آزاد هغه وي چي په هر گام کي
هم تلک ويني هم کړي ويني
په وزيو تريو، په غلامانو
ليبر رابيدار شي، درنه قربان شم
په درواري شم، راگرندي شي
نه چي بوډا شم، نه چي ستومان شم
راخي چي يوشو، راخي چي يوشو
په گله مات کړو دا خنخيرونه
راخي چي پريکړو، راخي چي وران کړو
مرغلين پري، تورزن دانونه
له غرو رغو نه، له دريابونو
له سپيرو دبتو، له تورو خونو
سره راتول شي، سره قوت شي
په سيلوونو، په توپانانو

اوس د بادونو مستو خپو کي
ماته رارسې ستاسې غبرونه
دلمر په وړانگو جهان ته لېرم
ستاسې له قهره ډک فریادونه
یه لویه ولسه ته په ځان پويي
ته ستر قوت يې، ته لوی ملت يې
هم آزادي يې، هم نیکمرغی يې
هم عدالت يې، هم کرامت يې
د تاریخ کرنې، د زمان پايي
په تا ډکې بري، په تا غبري بري
دا کبرې لاری، د الویې کندي
په تا سيخي بري، په تا سمې بري
که څوک قوي دی، خو تا قوي که
که څوک کمزور دی، د تا کمزور دی
له تابل شوی، له تا جگ شوی
که چترې اور دی، که چیرې شور دی

ورې دویم کابل ۱۳۴۲

اوردده لار

په تـوله سیمه کې باران اوری
آسمان نارې وهی وریخ ژاری
زمـور د مخه په یوه خـره باندې
یوه کـده لېردي اوردده لار نغاري

خوزرې خـولی په باران لندې
په خـرې پرتې اوبه ترې دارې وهی
شپيته کلن بوډاله بنځی سره
پسی روان دی سختی لاری وهی

د بنځی غېر کې یو ماشوم ویده دی
کله چې تالنده شی وریردي
موریې راتینگ کړی چې دی وژاري
سریې خپل زړه ته برابر کېردي

د باران شاخـکې لکه غشی راحی
سور باد په سترگو لکه ستنی لگی
دلار تېرې شگی په لـو خو پنبو
د چرو خو کو په شان سونی لگی

د بـوډا پوزی نه او به خـاڅی
باد چې پیاوړی شي ځگـیروى کوی
کله چې وپـرزى نو شـکر وایي
بیا چې راپـورته شي ستمی وهی

ای پردیسـانود وطن ز منـو
ستاسی مړ ستون او ستاسی گور چیرې؟
چیرې خـاپوړی چیرې لوبی کوی
ستاسی روغتون او ستاسی کور چیرې؟

آیا دررسی د زمان سندرې
چې درست بشریو کلی کور بولی
خو تا پنخپل پراخ هېواد کې ولی
نه څوک شریک او نه خپل ورور بولی؟

باران خو گورئ چې قطره قطره دی
چې سره یو شی لوی دریاب جوړ کړي
بیا چې په یوه لاره کې سر کېږدي
کانهی پرې باسی او سیلاب جوړ کړي

په تپوله سیمه کې باران اوري
آسمان نارې وهی وریخ ژاري
زموږ دمخه په یوه خره باندي
یوه کده لېږدي اوږده لار نغاري

دغوايي ۱۳ کابل ۱۳۴۳

پلی

داوچتو غرو په منخ کې

په اسفالت سړک روان و

ملا دردمنه ، پښی چاودې

لاره لری وه ستومان و

لری پلنی وې په غرونو

راروان یاغی توپان و

لاروی ته ورپه ییاد شول

په دې واټ کې خپل کارونه

د دې غرو په ماتو کې

خپلی هخی ، زحمتونه

کلنگونه ، زنبیلونه

ساره ژمی ، سخت کلونه

کلکی پرښی مې کړې ماتې

سرکش غرونه مې هوار کړل

سین مې سیخ که خپل بستر کې

سیلاوونه مې مهار کړل

سترپلونه مې تیار کړل

توپانونه مې ایسار کړل

په بریتو د مساپر کې
یوه تری مسکا پیدا شوه
په ساده زړه کې بی وینه
یوه خوب وړې تمنا شوه
«کاشکې بیا په دغو غرو کې
د کارونو سوه غوغا شوه»
«کاشکې بیا دغو دروته
پخوانی ملگري راشی
کاشکې بیا په دغو لاره
لمر راو خپږي رهاشی
کاشکې بیا زما غور و ته
د ماشین سندر ه راشی»
«کاشکې دغه خیره لاره
بیا زموره د کاروشی
په هر مور او هره خوکه
ماشینونه په ناروشی
دا وطن او دغه سیمه
د جهان د ننداروشی»
یو موټر له پاسو غرونو
ناخاپی ورباندې راغی

شکی ختی یی و رباد کړې

دی یی ویوست له او بونه

پنډیې ولوږده له شانہ

رابییدار شو له خوبونه

اوسیلی یی را اوچت شو

له گورکله سره لمبه شو

په یوه تیبره باندي کیناست

په خپل خان باندي اخته شو

وی یی «بیا دغه شین سترگی»^(۱)

ماتہ ولی په غصه شو

ای دغرونو مساپره!

دهر چاده خپله برخه

تر خودا آسمان ولاړ وی

و به نه وزی له دې نـرخه

خه اوچت خه لنډه یی

دغه توره او زده کرخه

دغبرگولی ۶ سالنگ ۱۳۴۲

۱ - شین سترگی - آسمان

هیر شوی گل

دیوه خوړ له څنگه ناست یم
ستـری شوی، سانـیولی
پنبی تر دوړو لانـدی پتی
وزی تـری، لمـرو هلی

نظر وړمه ای خوادی خوا
په پوتیو په اغـزو کې
کـله لوپـري په کـربوړو
کـله بنـوري په ونبـو کې

د میـرینانو عالی خوای کې
سو اوړده پـانه پـرته ده
باد راوړې، لمـرو هلی
پره شوی ده، ورسـته ده

خدازده خدازده دغه پـانه
چاراوری له باغـونو
کوم شپـانه په لنبته پورې
سیـلاوونو، که بادونو

او دا پـاڻه پـاڻه نه ده
دا يو گل دی رڙيدلی
بې باغـوانه راشين شوی
لـکه ستوری خـلېدلی

پسـرلی راغـو وړولی
یـوه شـیبه یې خـنـدولی
تـنـهـایي له پـنـو لـوولی
د جـوزا لـمـرو وږلی

ته بې سره د بـیـدیا گـله
خه بېـخـایه زرغون شوی
د سـاره په چـپـا و وکې
تـبـاشوی ، زـبـون شوی

نه چـا باغ کې کـښـولی
نه چـا زلفو کې تـو مـبـلی
یوه خـوله یې خـنـدیدی
بـیـا دسـتی یې رڙيدلی

نه په مینه کې بدنــام شوی
نه قاصد د کوم پیام شوی
نه ورمه د کوم مشام شوی
نه د باغ شوی ، نه د بام شوی

نه بــورا درنه تــاو شوی
نه بلبــل درنه خبر شو
نه ؤــو ؤان چا درنه پریکړه
نه لــبنتی در بــر ابر شو

ز مــا په څېر لمر وهلی
وینــه وچه ، رنگ بایلی
سر په خــاورو اینبوولی
بې گــناه له مینــه تللی

د بیدیا هیر شوی گله
ته لانه یې ، زه دې ستایم
زه که مرم که تبا کپرم
یک تنه ایم ، یک تنه ایم

د چنگاښ ۱۵ کوهدامن ۱۳۳۹

د نیوا په غاړه (۱)

نیمه شپه ده زه بیدار یم

خوب مې نشته ، خوب به څه وي

څوک چې ما بیدر ده بولی

درد به څه ، آشوب به څه وي

• • •

زړه مې غواړي چې نارې کم

د نیوا د سین په غاړه

لیونی په ځان خبر کړم

پې کم خلاصه خپله غاړه

• • •

د اسحق په کلیسا کې

لا جاري د مزدور وینی

دا خوزه گناگار نه یم

چې ته وروندی نه یې وینی

• • •

دلته هلته ، بنکته پورته

توپانونه ، توپانونه

لا خوځېږي، لا جگړي

بحر بحر ، غرونه غرونه

• • •

لا د سړی دمیدان خواکې

پورته کېږي فریادونه

په نیوا لا روان دي

د تاریخ انقلا بونه

• • •

دا زانگو د انقلاب ده

زړه ځاله د بازانو

نوی کور د نویو خلکو

امید ځای د نامیندانو

• • •

ای پیغلوتو او ای ځوانانو

ای سپین پوستو، ای تور پوستو

سره یو شیء ، سره یو شیء

ای تور څڼو ، ژپرو وینتوانو

چې ځان وینمه شرمېږم

ژبه گونگه، سر بې شوره

ژوند بې نوره، زړه بې عشقه

پښې ماتې، مټ بې زوره

• • •

اې د ژوند خوږه نسیمه

یوڅه زور را، یوڅه اور را

ننه زړه کې لمر د عشق را

په دې لمر کې ګرم کور را

• • •

یا ترخه را، یا خوږه را

یا شراب را، یا کوثر را

یوه لحظه کې، یوه شبېه کې

یوه لمبه را، یو شرر را

• • •

زما زړه ته لوی محل را

زما کور واړه جهان که

څوک راوړونه که څوک خوندي

یو و جو دراته انسان که

زما نظر لکه دباز که

پلن په غرونو، خپور په ترو

زمالیمه لکه باران که

هم په لوړو، هم په خوړو

• • •

ماته هسې سترگې راکه

چې سپین و وینم په تور کې

ماله هسې توفیق راکه

چې ایـره نشم په اور کې

• • •

د مظلوم او بنکې دریاب که

تڙې اوچت که توفانونه

پرې خوره برینناد عشق که

ترینه جوړ که جهانونه

• • •

یو جهان دانسانانو

چې کې خوار او امیر نه وي

چې حگیروی ترې نه پورته نشي

خوک د بل چا ائیر نه وي

ای د ژوند خوږه نسیمه

لېږ راغبرگ شه په بازانو

د دې دښتو په خوب وړیو

د دې غرو په لیونیانو

• • •

یو ځل وینس که جگی جگی

دا زمري له دې ځنگلو

یو ځل پورته دا پردې که

له خیبر او له گوملو

• • •

ای د ژوند خوږه نسیمه

ولې چوپ یې لېږ گویا شه

خیر که موربه دوزخیان یو

لېږ پخلا شه ، لېږ پخلا شه

د جولای ۱۰ لنینگراد ۱۹۶۴

ژېړې شپې

هره خوا گلان خزان خپلی دي
باغ کې د بلبل حاله ویرانه ده
ورېخو بیا د غم ژړا سر کېږي ده
دا د غم نړۍ په غم ودانه ده

باد دونو پانو کې نارې وهي
منی یې غوږو کې شه ویلی دي
سترگې د فلک له وینو ډکې شوې
گوره زمانې بیا شه کرلی دي

پاپې د چنار لکه زما هیلې
ژېړې ژېړې بنکاري رږېدلی دي
ژاړي د تاکنونو لوخو خانگو ته
سترگو کې یې ویني ټوکېدلی دي

هالته د زړې کلا په وره باندي
گونگ بيا زړې شوې ترانی وايي
گوره په دې شپه کې دا زړه بلا
بياد چا افسون ته افسانې وايي

• • •

ناست يمه ، زنگېرم په غمونو کې
توره شپه روانه ده منزل وهي
پورته د آسمان په لرې سيمو کې
ويخو کې يو ستوری ځل وهي

• • •

کله د کزټې په تور لو گجن زړه کې
وخاندي يوه هيله راته ورانه شي
خو چې زه له خوبه سترگی پاڅوم
بيا هغه ويده شي پښيماڼه شي

• • •

ورانگی د سکروټو د کوټې په چت
رپردي لکه مينه زما په وينو کې
غم په توره شپه کې اسير کړی يم
خو ځي مې په پلو او په رگونو کې

• • •

ای د منی ژپړ او کـرار شپـو
و خوځېږی، لری شی او تېری شی
پرېږدی چې د واوره پرستن پلنه شی
پتې شی تر واوره لاندې هېری شی

وځلېږه ته ای مقدسه لمره
رنګ کړه د سبا د پسرلی گلان
دغه غمځپلی خاوره گرمه که
وخنـدوه دغه ژړنی آسمان

د لړم ۳ کابل ۱۳۴۵

د شگو کور

خه ده د ژوند د ماشومانو آرزو
چې سپرې خاورو کې خوسی وھی
له تشو شگونه مانی جوړوي
گهی راباسی او ستمی وھی

اې د کوشو خورو ورو ملگرو
رائی چې نوې لوبه ساز کرو
دغه شگلن کورونه ونه ورو
خان له دې خاورو بی نیازه کرو

دغه د شگو ناتمام کورونه
زور د سیلاو او زلزلو نلری
دا تورې خاورې، دا فانی باغونه
ارزبنت د جنگ او د دعوو نلری

راخ چې هیلی شه رنگینی کړو
راخی چې نوې تیرانی ووايو
د زمانې په دې زړو غوږو کې
د ژوندون نوې افسانې ووايو

ملگرو اې خورو ورو ملگرو
له دې ویرېزم چې نابنډ به شی
د زمانې د توپانو مخی ته
که سره یو نشی بربنډ به شی

د تلی ۲۰ کابل ۱۳۴۳

وصیت لیک (۱)

کله چې مږ شمه یارانو ما
تر تورو خاورو لاندې پرې باسئ
په ډېر پراخه او ناپایه بیډیا
د خورن یو کراین زړه ته مې بنکې باسئ

هسې چې ارت او هوار د بنتونه
درست د نیپیر او دهغه خنلې
بنکاری او وایې وری زما غورونه
د سین غور کې او د خپو منډې

پرې باسئ ما او تاسې پاڅېرئ
بندونه مات کړئ، کړی و شرنګوی
د دښمنانو په ناپاکو وینو
فتح او بری ملګرو ولمبوی

کله چې نوې کورنۍ جوړه شي
هغه چې ستره او آزاده وي
ستاسې په نرمه مهربانه ژبه
یوه شپبه غواړم زما یاده وي

د اکتوبر شپاړسم ۱۹۶۷

۱- دا شعر د او کراین د مشهور شاعر تاراس سوچنکو اثر دی .

سرگردان

خوځمه د ژوند له قافلو سره
زه یو دمزلونو سرگردان یمه
خدا زده دغه لاره کوم پلوت ته ځي
زه داهسي چاپسي روان یمه

څه وايي د ژوند مساپرانو ته
دا د کاروانونو د غمو جرس
کومې خواته ځي څه يې په زړه کې ټي
دایي ابان گرده لیونی هوس

دوري ۶ کابل ۱۳۳۸

کېردي

هالته دوچ ډاگ په لمنه باندي
د مني باد ته يو کېردي رېپري
په دې کېردي کې يورنخوره بنځه
اور بلوي او له درده ژرېپري

د کميسه له ترازو څخه يې
د بې پنا صورت پوستکي بنکاري
د وجود غوښه يې رنخور خوړلي
په هر اندام کې يې هډوکي بنکاري

يو ډنگر سپي ګرد له کېرديه ګرزي
يوه زړه اوښه په اغزيو چوده
د خاورو دوړو کاروانونه روان
د مازيګر سترګه په کېنستو ده

دغه کېردي دامسپاره بېړي
چې لارې نغاري او مزلونه وهي
کومه خوا درومي، چېرې لاره کوي
د څه لپاره واټنونه وهي

ای توری تعوری د ساره بېری

د بې وطنه پوونده وویاره

وايه چې کله به منزل ته رسي

ستا دستومانه ژوند اوږده لاره

د تلی ۲۵ کابل ۱۳۴۳

چونغرته !

(۱۲) ترانه

پرون پردیسو اواره وریخو

چونگره، غوز کي تاته شه ویل

له کومه رنخه یی شکوه کوله

چې کری شپه یی ستا پینوته ژړل

• • •

دا ابدی پردیسان چپرې درومی

د دوې د منلو سرانجام به شه وی

ولې په غرونو، په رغونو گزری

ددې ستومان کاروان مرام به شه وی

• • •

کله اسمان کي داو بنانو غوندې

غلی خو خپرې او منزلونه وهي

کله وحشی شي، توپانی شي پسې

په غرو وردانگی یرغلونه وهي

• • •

کله شي بنکته د چتریو په خیر
د غرو لمنو ته خیمې ووهي
کله هیلې غونډې د سین په اوبو
بنکته شي ولامبي غویې ووهي

• • •

کله د غرو پخو کو خو کو بانډې
کتار کتار شي کارونه تړي
کله شفق کې سره لمبه شي د اور
سپینو مالوچو کې اورونه تړي

• • •

کله د شنه اسمان په پاکه ډره
ایرانوونکې تصویرونه باسي
کله سپوږمۍ ته پالنګ و غوروي
خپل تړې تړې ارمانونه باسي

• • •

کله د واورو انبارونو شخه
لمن راډکه کړي توپان راولي
کله بیا خاندي او سندرې بولي
پسرلی وروزي او گلان راولي

• • •

کله تر پښو کړي بيا سينونه غرونه
په پراخ اسمان کې سرگردان گرزې
نامعلوم لوري ته مزلونه وهي
اوږي را اوږي او ايران گرزې

• • •

چونگره زه هم ستومان شوی يم
له دې بېخونده ساړه ژونده خځه
راځه په گډه باندي ولټوو
لاره د تېنتې له دې بنده خځه

• • •

د دغو گرزندو وريځو په شان
ازاد پرواز، ازاد سفر غواړم
چې ما پراخو اسمانو ته بوزي
هسې شهپړ، هسې وزر غواړم

• • •

څرخم به، رڼم به بهېر. مه به
تل به ازادې ترانې وایم
د اسمان ستورو او پيرونو ته به
د سپرې ځمکې افسانې وایم

دلیندی ۱۴ کابل ۱۳۴۱

چونغرته !

(۱۳) ترانه

ای د بلا او حادثو چونغرته

بیادی په زبره باندې سپین بنکاری

نه نه په غاړه دې داورو امیل

لکه د سپینو لونگین بنکاری

• • •

د سپینو واورو تر دلیو لاندې

عجیبه دروند او بنایسته بنکاری

خومره مغرور او بی پروایي ولاړ

له درست جهانہ وارسته بنکاری

• • •

ستایې په خه چې سین کنگل نیولی

او کب نیوونکې کبان نشي نیوای

یا رنخور غاړی او کمزوری بوتبه

په دغو واورو غرواه نسي ختای

• • •

ستایې پې شه که ستا په لوړو خوړو
واورې له باد سره نڅاوې کوي
یا خواره مور خپلې رنځورې لور ته
شوگيرې گالي او ژړاوې کوي

• • •

ستایې پې شه که للمي کاره بزگر
لرگی او بوټی د خپل سون نلري
يا يې ماشوم چيرې گريوان گزي
موريې گنډلو ته يوه ستن نلري

• • •

ستایې پې شه که مساپر مزدوران
لخ کاره پاتی دي او کور نلري
يا هغه مزی بې شعوره سودخور
پخ چا زړه سوی نلري، ورور نلري

• • •

ستایې پې شه که د وطن حاکمان
خلکو ته گوانبي او بېگار چلوي
په هغو لارو چې خر نشي ختای
په انسانانو باندې بار چلوي

• • •

هو ته همداسې بې شعوره اوسه

ستاېې زمـوزـه له دردو سره څه

تا ته د واورو خـولـی تاج برېښي

ستاېې له لـوزـو او مرگو سره څه

د مرغومي ۱۰ کابل ۱۳۴۱

چونغرته !

(۱۸) ترانه

ای دڊرو تور دڊی چونغرته
ماوې چي وينس دې کم ملگری به شي
دستمگرو دسر کانی به يي
د زیارستونکو د زړه خوری به شي

• • •

ماوې چي وينس دې کم، مرچل به شي
د دې ییـاغی زړگی تسل به شي
زما د سرې مینی محراب به شي
ژوند به شي، منډه او تکل به شي

• • •

ماوې چي وينس دې کم، عیسی به شي
دې ویدو خلکو ته به سا ورکوي
په سرو سمخو کي به اور بلوي
تیارو دروته به رنہا ورکوي

• • •

ماوې چې وین دې کم، جهان وینښ شي
ته لا ویده یې خو جهان وینښ شو
دغه کارگر، دا هستوونکې جهان
دا د هستی جوهر انسان وینښ شو

• • •

اوس که ته نه پاڅېږي، مه پاڅېږه
په کروندو کې دې دهقان وینښ شو
ما لا د یوې بریښنا سوالونه کول
خو داسمان په زړه کې توپان وینښ شو

• • •

اوس راوینښ شوی د پېړیو غلام
په مېرو رگو کې دې ژوندون خوځي
له هر کمره د عشق اواز وزي
په هره لويشت کې نوی یون خوځي

• • •

اوس راجگ شوی دی جهان جوړوي
دا زیار خپلی، رټل شوی انسان
داغ د پرون رېر گالونکې اسیر
دا د سباد کائناتو سلطان

چونغرته !

(۱۹) ترانه

دغه راوري د باران شاخکې
که له خوږمن زړه د توپان شاخکې
یا سره ایشی په دره دره کې
هم د باران، هم د توپان شاخکې

• • •

که سره یو شي درانې قطرې
وطن به واره شي خپې خپې
نرمې اوبه به شی تېرې تېرې
د گلو پانې به چرې چرې

• • •

هله د غرو په خو کو خو کو باندي
په تورو ويخو کې بريننا غغلي
د خوب خپلی بنار په خبنته خبنته
د ژوند د تالندې غوغا غغلي

• • •

د پسرلی د باران بنکلی شرنګی
د امیدونو ترانې خوروي
د زړې خاورې په ستومان زړه کې
زېری دنوې زمانې خوروي

• • •

په مړه بیدیا به پسرلی راشي
زه په چمن کې نوی ژوند وینم
مړاوي گلان به وزر وغوروي
زې له سبا سره پیوند وینم

• • •

چونغره وغبروه وغبروه
نوی انسان ته د سبا سازونه
پرېرته چې واورې دغه نوی انسان
د خپل وطن د مستقبل رازونه

• • •

د باران غږ د امیدونو سرود
د خورو خلکو دننگونو سرود
پرېرته ویده غوروته وغبروي
د زیار ایستونکو د جنگونو سرود

• • •

چونغره ای زما د ارمان چونغره
زما د شعر قهرمان چونغره
دې خپل گوگل ته خوا پر ننه باسه
یو شه زما یاغی توپان چونغره

پرېزده سرې ډډې دې گرمې کړي
دغه شعرونه ، دغه سرې لمبې
پرېزده د غونډې پردې دې ولېزوي
د وطنپال زړه ابدې نارې

د تلی ۱۳ دهانه غوری ۱۳۴۸

چونغرته !

(۲۱) ترانه

چونغرته ستا په ترو ترو باندي
زمون داو بنسکو بارانونه اوري
خو دا درحم اوبه نه دي گوره
په تا دخلكو غضبونه اوري

• • •

ستا په درو کي بيا د کار پر گني
د حاکمانو شلاقونه گالي
د تاله شو کو تر لمنې پوري
د شو ليوانو ير غلونه گالي

• • •

د تاهر کانهي د بزگرو د سر
د تاهر اغزي دهر بزگر د عگر
د تاهر اور د بوسانو په کور
د تاهر سيل د مزدورانو د در

• • •

د تالمن د بې لمنو لمن

د تاهستی د بې حاصلو هستی

د تاغوغا د نازولو غوغا

د تاهستی د مستبدو مستی

• • •

د تاغوغان د بزگرانو برخه

د تاغنم د نازولو شومه

په هره لاره کې دې ایښی تلک

په هره پوله کې دې لکه لومه

• • •

د تاخوراک د بزگرانو غوښه

د تاشراب د زیارایستونکو وینه

د تاامیل د دوی درغوو پولی

خو د تاهینه د ظالمو مینه

• • •

ای د ظالمو مستبدو کوره

ایا زنگونه د زمان درخي

موزه یې وینو په رڼو سترگو

چې ستالمنې ته توپان درخي

• • •

نن یا سببا سرې بخونې وریڅې
ستا هرې پرېنې ته پیغام راوړي
دغو بزگرو دربرو ته
زیرې د جنګ او انتقام راوړي

باد د غضب به په دره دره کې
بولی د ولس د وینېدو خوره کې
دا د ظالمو د دوران نښې به
واړه له بېخ او له ریښې چپه کې

د مرغومي ۱۰ پلخمي ۱۳۴۹

چونغرته !

(۲۲) ترانه

ای د شعرونو او الهامونو چونگره
بیامی مغزو کپ ترانی خوئی
ستاد کمرونو په قدم قدم کپ
د ژوند د مینی زلزلی خوئی

• • •

گلان خپاره کره چپ بلبل دپ شمه
خپله مستی کپ یو غوغا خوره کم
بې روحه تروته دپ سا ور کم
په مړو رگو کپ دپ رنا خوره کم

• • •

ستا په هر موته کپ د ژوند سرود
له ورايه وینم چپ خپان خوئی
خکه زما په لیونی شعر کپ
د خوانو هیلو یو جهان خوئی

• • •

گلونه و غوره جار دې شم
شپې د بهار دي چې بهار شي مست
خیردی خیردی که تبری یمه
پرېزده چې تنده او خمار شي مست

• • •

پرېزده چې خاورو ته دې وغبروم
دخوانی مینی ترانې ترانې
په مړو هلوونو کې دې و خوځوم
بې حراکته زمانې زمانې

• • •

وریځې رابولمه چې واوروي
ستا په کمرونو د رحمت باران
برېښنا به وباسي په وچو ترو
زمانه د مینې ابدي عنوان

• • •

خپلو شعرونو ته به ژوند ورکم
ژوند ته به نوی شانې خوند ورکم
ازورده هیلی به پخلا کمه بیا
مات شوی زړه ته به پیوند ورکم

• • •

چونگره، اي زما د شعر چونگره
خو چې نړۍ وي ته اباد اوسه
د زمانې له چپااوونو څخه
تل په امان اوسه، ازاد اوسه

د چنگاښ ۱۳ کابل ۱۳۴۸

چونغرته !

(۲۶) ترانه

چونغرته بیا سپینی یاغی وریخی
کینودې ستا په خپرو شونډو شونډی

دا د اسمان د حوادث لولی
دا د توپان د تندرونو کوندی

• • •

بیایې شلولی دی جامې ته تنه
چاک د حریر نه یې پنډی بنکاری

په اوسیلو کې یې د تیو کوبی
لکه خپو کې چې بېری بنکاری

• • •

خومره وحشی ده د اسمان پیغله
دا د حریر د پاغونندو جوړه

دا د سپوژمیو له مرمرو وتی
دغه دستورو له ایرو جوړه

• • •

دواړه مین یو خو د دوو لارو
زه دننگونو، ته دنجونو مین

ته دلیلی د اننگونو مین
زه په لمبو چي د جنگونو مین

• • •

ته داسمان د سپینو نجونو عاشق
د رڼو شپو د وصالونو عاشق

زه د سرې حمکې په مړه گوگل کې
د زلزلو او توپانونو عاشق

• • •

ته د بنکلا او مکیزونو لیوال
زه د لمبو دیرغلونو لیوال

ته ترزمی کې د خوبونو مین
زه په تیاریو کې د جنگونو لیوال

• • •

تا زړه بایلی د اسمان په مینه
ما زړه بایلی د انسان په مینه

ته له خپله عشقه ټول جهان جاروي
زه چې ژوندی یم د جهان په مینه

• • •

بنه شوو چې ایل شوو دا یاغی عشقونه
بنی شوې چې تم شوې دا ناتمه منډې

بنه شوو پوره شوو دا زمونږ ننگونه
بنی شوې عبث شوې داسمان ملنډې

دلیندی دوهم ۱۳۵۳

چونغرته !

(۲۷) ترانه

چونگره اوس دې په خورو درو کې
زما د گرمو چیغو زور ولید؟

بیادې په سترگو د زیار کنب انسان کې
د راوینس شوی ژوندون شور ولید؟

• • •

بیا خو دې ولیده چې وسپرده
په مړاوي گل کې ویده شوې خندا

د زمانې سترگو کې وبرېنېده
زموږ د تورې غلی شوې بریننا

• • •

ستوري دې ولیدل چې وڅڅېدل
ستا په اسمان لکه په گلو پرڅې

سپوژمی دې ولیده چې وې ایستلی
ستا په لمن د سپینو زرو کربنې

• • •

غرونه دې ولیدل چې ولرزېدل
درې دې ولیدې چې وخوځېدې
لېوان دې ولیدل چې وتښتېدل
رمې ددې ولیدې چې ونڅېدې

• • •

اسمان دی ولیده چې وغورېده
وریځې دې ولیدې چې وځرېدې
سیلاب دې ولیده چې وخوځېده
څپې دې ولیدې چې وڅرخېدې

• • •

وطن دې ولیده چې پاڅېده
خلک دې ولیدل چې وښورېدل
دوستان دې ولیدل چې وموسېدل
دښنه دې ولیدل چې وژدېدل

• • •

دا د راتلونکې رسېدنکې توپان
د سر اغاز او د راتلو نښه دي
د دې وطن په دردېدلی زړه کې
د سره ژوندون د وینېدو نښه دي

• • •

دا به له هسکه تندر و نه اوري
دا به په شمکه سرې لمبې خوځي
ز مور د سرو ننگو په فخر کې به
د ټولو خلكو پل او پلى خوځي

• • •

اوس خودې وليدل چې وغورځېدل
له غټو خرو نه طالايي زينو نه
د طبيخو په سوړو ننوتل
بېرته يې واچول په خان ځلونه

• • •

ما چې سندرې وې د غرو اغزو ته
هغو اغزيو اوس گلان راوړل
هغه د گل د ژوندون د بنمنان
د قبر غاړې ته زمان راوړل

• • •

چونغره، اې د افسانو چونغره
زما د گرمو ترانو چونغره
اوس خو تازه که د ژوندون سازونه
د وينېدونكو ولسو چونغره
د چنگاښ ۲۸ کابل ۱۳۵۳

شاعر ته (۱)

(لومړی پیغام)

ای د بندو او زولنو شاعره
د وزیو تښیو پښتنو شاعره
لا در کي شته دي شه سکرو ته که نه
د پرونیو سرو لمبو شاعره

• • •

تسا په سندرو اوس کامونه خوځي
گوره چې غلی نشي، هېر نشي
زه د اسمان لوبه بدله وینم
گوره له خپله هوډه تېر نشي

• • •

له هر اوازه سیلاوونه وزی
له هر شعره زلزلی خوځی
له هر چیغی دمردانو سره
د ژوند او هیلو قافلی خوځی

• • •

۱ - له شاعر نه مراد اجمل خټک دی .

وچه بېدیا به سره گلونه راوړي
په هدیرو کې به خندا خوره شي
ددې تیارې ځمکې په گېده کې به
د پښتنې توژې بریننا خوره شي

• • •

په لوړوڅو کورتورې وریځې خوځي
په درانه نس کې سیلاونه لري
په غصه شوي دردېدلی زړه کې
ځوانې څپې او تندرونه لري

• • •

د هرې تالندې اواز کې گوره
د نوي عصر پیغامونه لېږدي
د غرو د سره افق نه پورته ښکته
د نوی ژوند انقلابون لېږدي

• • •

د هندو کش د باران هره قطره
مخ په اتک او اباسین درځي
دلته د تللو بله لاره نشته
هرڅه چې خوځي لکه سین درځي

• • •

د سحر باد چې ستا بارخو مچوي
دغه زموره اوسیلی دي کنه
ستا دزرگی دا غوټه غوټه ویني
گلونه زمور دپسرلی دي کنه

• • •

پام کوه گوره درنه مړاوي نشي
دا به باغونو ته رنگونه ورکي
د پښتنو د اوربل نذریې که
چې عاشقانو ته ننگونه ورکي

• • •

د تا مستی دهندو کش ترانه
زما نڅا د اباسین سندرہ
راخه چې جوړه کرو په دواړو وزرونو
یوه غوټه شوې پښتنې خبره

• • •

راخه چې نوې پیالی وکړنگوو
راخه چې خلکو ته سوما ورکو
راخه دې ورکو دربدرو لره
جذبه د مینې او وفا ورکو

• • •

رائه په غرو کې ازادي وینه کو
رائه چې خاورې ته احساس ور کو
رائه په شپولو کې بریننا خوره کو
رائه چې کانهو ته حواس ور کو

• • •

پام کوه له خلکو نه بیعت مه غواړه
رائه چې مورن دوی ته بیعت ور کو
رائه دخـلکو د عزت لپاره
په قربانی کې خپل عزت ور کو

• • •

ستا زړه که سوی، زه یې لا سوخم
ستا فریادونو ته طاقت ور کوم
زه سور انـگاریمه داغونه بـدمه
د غیرت چیغو ته قوت ور کوم

• • •

هره خپه چې په لنډي کې خوځي
د تا د گرمو وینو شور بڼیي
هر نوی باد چې په وطن خورېزي
د تا د ځوانو هیلو زور بڼیي

• • •

خوک وایې دا چې ته شعرونه لیکي؟
خوک وایې دا چې ترانې جوړوي؟
شاعر خو هسې بنکلي حسن ستایي
ته ستر انسان یې زمانې جوړوي؟

• • •

شه دی دا ژوند، دالند کې اوسیلی
چې دیوې گرمې چیغې زور نلري
راځئ دا زړونه خپو ته وغورځو
که چېرې اور نلري، شور نلري

• • •

گوره تیاره دې وار خطا نکري
اجمله شپې پسې خولمر راځي
زه چې دخپلو پیغلو وروځې گورم
ما ته په سترگو کې خنجر راځي

د کب ۱۶ کابل ۱۳۴۴

شاعر ته

(دوهم پیغام)

ای خوزه یاره د غم و نو اشنا
د خوادثو د کل و نو اشنا
ته د اټک د س ر کشیو گواه
زه د پامی ر د توپانو نو اشنا

• • •

غیره که خلاصه چې اشنا راخي
کاروان د مینې او وفا راخي
ستاسې د تورو د جگړې ډگرته
پیغام د فتحې د سبا راخي

• • •

د غلامانو د غنځیر سازونه
زمور په غرو کې ولولې خوځوي
دا نوی نوی تقاضې د زمان
د ولسونو رگ او پلی خوځوي

• • •

شعر چي ليکمه لمبې وهي
لکه اموشي او خپې وهي
دا د بيلتون په اور کې سوي زړگي
چي تا رايا د کمه ناري وهي

• • •

زړه رانېردي که چي خه اور در کم
د شور د پاخه نوي شور در کم
مټ له پولادو سره و جنگوه
زه به دې جنگ ته نوي زور در کم

• • •

په دې تيارو پسې رنهاراخي
ميدان د تور و نن سبا راخي
د بيلتانه د تورو لرو تر شا
شغله د سترگو د اشنا راخي

• • •

د نړۍ باده مستانه راعه
زه د مستي خو ارمانونه لرم
د لېونيو د محفل نذر ته
په زړه کې پټ خو پيغامونه لرم

• • •

ای تر ایرو لاندې مخفي اوره
لېر مې رسوا که زه رسوا بڼه یم
پته نغمه یم د فطرت په زړه کې
تردې یوه چیغه برالا بڼه یم

• • •

ما دا کمکې غمونه - نه غموي
زړگيه مالره لوی غم راکه
سر مې کوچنی صنم ته نه کوزیږي
یو بې همتا غوندې صنم راکه

• • •

راته بڼکار پږي چې اوس لمر خپږي
د شپې لمنې کې رڼا بڼکاري
د زړه کړکی چې څنگه خلاصه کمه
منظر د نوې پښتونخوا بڼکاري

• • •

د ازادۍ د موزیک مستې خپې
لکه سیلاب په پښور درځي
غوبزونه پرانیزه دردمنه اشنا
گوره چې څومره زورور درځي

• • •

دلته هاتيانو ته کړی لوېدلی
خو اوس مستی کوي کړی ماتوي
د ازادۍ نه راوتلی فرياد
دا پرونی زړه نړۍ ماتوي

• • •

د هندو کش لمن کې نوي گلان
راغورېدلی دي ورمې خوروي
د سړو غرونو په ذره ذره کې
راغورخوونکې زلزلي خوروي

• • •

ستا چيغې اورم خو ترور نه يم
ځکه زه گورم چې دوا درځي
د تورې شپې له تيارې مه وپريزه
سپېدې چاودلی دي سبا درځي

د زمري ۱۲ کابل ۱۳۴۶

د کنر سین

یه مسته مسته ، کنره مسته

په ځگوپته ، په تگ بد مسته

پیری تیرپری ته ورته ناڅی

اوږې رااوږې قرار دې نسته

• • •

په سردې درومي سپینکې ځگونه

لکه په شنه کې دوریځو غرونه

هسې بنکارپری لکه چې وراکې

نځونه په سر وږي د گل شکرونه (۱)

• • •

دغه چې بولې د ژوند سندرہ

درنې بوللی ، خوږې شکرې

چاته بې وایي ، چاته بې لپږي

دا بې اثرې ، دا مرغلرې

• • •

چاته وربیئی دا غورخنگونه
سرکشی منلپې، ازاد موجونه
په لویو کانو ککره ټو کې
د چالپاره دا ټکرونه

• • •

دا څه جنون دی ستا په څپو کې
دا څه مستی ده ستا په رگو کې
څه هنگامه ده چې پای یې نشته
ستا په سرود کې، ستا په نارو کې

• • •

له بناره راغلم چې خوب به وکړم
تسل د درد او اشوب به وکړم
ستا څپې راغلی زه یې بیدار کړم
په ما حرام دی چې خوب به وکړم

• • •

اوس چې ستازره کې څپه خوځېږي
شعر او سرود شی له ما خورېږي
خلکوته وړمه د تا خبرې
پې راژوندي شی ورته نخېږي

• • •

ای لپونیه د کنر سینه
چې دې اخته کرم په رسوا مینه
اوس خو نوور که دا زما زره ته
خپله خپانده سرکشه وینه

• • •

غېر دې کره خلاصه چې کمه سمی
ستا په خپو کې اوبنکې ویرجنی
ستا په توپان کې خپل شور خوندي کم
چې زرغونی کمرې رالوخی ونی

• • •

زره نری دې، نـوې نری شي
په دې تیارو دې رڼا خوره شي
د عشق د دود دې هره بلی شي
د ورور گلوی دې هره بانډه وي

• • •

یه مسته مسته ، کنره مسته
په عـگو پټه ، په تگ بد مسته
د ژوند جاله مې در کې لاهو کره
اوس یې درنيسه ای زبر دسته

د سلواغې ۲۴ جلال اباد ۱۳۴۳

له درباري شاعر سره

د بنـکـلو نـجـونـو او گـلـونـو شـاعـر

په سپينو لپـخـو د خـوبـونـو شـاعـر

د فحاشيو د بزمونو شاعر

د خو خيـرنـو ارمانونو شاعر

• • •

په ډېره نرمه مهـرـبـانـه ژبه

مانه پوښتل ته هم شاعريي گوره؟

د ژوندانه په دغه بنـکـلي لار کې

ته هم د حسن مفسريي گوره

• • •

ته د گـلـانـو زـمـمـې اورې؟

ته د پـېـرونو تـرـانې اورې؟

ته اوازونو کې رنـگـونه ويني؟

ته په رنـگـونو کې نغمې اورې؟

• • •

تا د ترخو شونډو نیشه لیدلی؟

تایې د سرو شیشو شراب خبېلی؟

تا په مالګینو پستو شونډو ایبېی

تا په سکر وټو کې کلاب خبېلی

• • •

د لنډو خنډو تر چتـــر لاندې

د غوړن برېښنا په زړه ویشتلې نه یې؟

کله نیشه کې د پیغلو ټوخنډي

په هوســـوونکې خبېښلې نه یې؟

• • •

د مستی بنځی یاغي شوی نظر

تا په شرابـــو کې لیدلی که نه؟

د عشق اواز دې د هغی له زړه نه

په اوسیلو کې اورېدلی که نه؟

• • •

د تور کمیس له سپخېدلی درزه

د نجل پوستکې تخنولی نه یې؟

تا چې د حسن لوټمـــاري کوله

هغی په غلابـــاندې نیولی نه یې؟

• • •

کله دې حور د مشرقه سره
د می جامونه جنگولی که نه؟

کله دې تی د مغربی بناپیری
په نخچدو کې زنگولی که نه؟

• • •

کله د لنهو کمیسونو اعجاز
له ساره عقله راییستلی نه یی؟

بیادغو بننیو بلورینو ورنو
د شوق په اور کې سوخېدلی که نه؟

• • •

تا خلاصی کړې دي د نجونو تنی
تاله چا ایستی دایستلو جامی؟

چا چې پت کړی په شوخی کې بدن
تایې چیرلی د چیرلو جامی؟

• • •

کله دې شین کمیس په سپینو پینو
چپرې لیدلی چې بنویبې پسی؟

له زنگنو تر بنکلو تیو پوری
ورو ورو خو خپری او لو خپری پسی؟

• • •

تا لوڅه شوې غنم رنگه نجلی
سرې رنایي لاندې لیدلی که نه؟

تا د نیشی په لیونی جهان کې
پخپلو متو کې نیولی که نه؟

• • •

تا په سینه باندې داغونه ایښی
چا د کرمو پېدونکو تيو؟

تایې رودلی دي د نارو شوکی
ته یې مست شوی یې په سپینو میو؟

• • •

کله د عشق او کناهنو سین ته
په مجبوری کې ښوېدلی نه یې؟

د چا په کرمه په تبجنه غېر کې
زړو شرابو څملولی نه یې؟

• • •

که ته شاعر یې د عشقونو اوسه
څه د شرابو څه د نجونو اوسه

څه د ځوانیو د خوبونو اوسه
څه د کناه او څه د خوندونو اوسه

• • •

ته په باغونو کې گلونه ستایه

ته په گلونو کې رنگونه ستایه

ته د زري جامو په مورگو باندې

د چا د سرو شونډو لالونه ستایه

• • •

که ته شاعریې د غمونو مه شه

کور د دردونو او رنځونو مه شه

د فریادونو کور اوونو مه شه

د ټول عالم د عذابونو مه شه

• • •

ستایې د خلکو له رنځو سره څه؟

ستا د بزگر له ورځو شپو سره څه؟

چېرې چې غواړې پالنگ و غوره

ستایې له سمځو او کپو سره څه؟

• • •

ما وې شاعره؛ ای زړه شاعره

لادې ناولی هوسونه شته دي

لادې په سر کې د فتنې لوخړې

لادې په زړه کې فسادونه شته دي

• • •

ته د سلطان د دربارونو شاعر

زه د محرومو ولسونو شاعر

ته د خمونو او جامونو شاعر

زه د پیری د قیامونو شاعر

• • •

ته د پاچا د غرورونو شاعر

زه د غلام د فریادونو شاعر

ته د سلطان د نعمتونو شاعر

زه د بزگر د سوکر کونو شاعر

• • •

ته د مانی د اقبالونو شاعر

زه د کیردی د ادبارونو شاعر

ته په بزمو کې د نازنو شاعر

زه په زندان کې د مرگونو شاعر

• • •

ته د نیکمرغو پسرلیو برینبنا

زه د بدمرغو بارانونو ژړا

ته ما بنامی کې د بزمونو نڅا

زه سباوون کې د تیغونو څلا

• • •

زه د مظلوم د غورخېدلو گواه

زه د ظالم د غرېدلو گواه

زه د دهقان په ویلی شوې غوشه

د زمیندار د شخوو هلو گواه

• • •

زه د بې وسو د خکېرو ویواواز

د اسیرانو د پیرو ژړا

زه ولسونو ته د مسنی قاصد

زه ظالمانو ته د تورې سزا

• • •

زه د بربنلو د بزمونو نه یم

د خو د فروشو د عشقونو نه یم

زه د اغزو یم ، د کلونو نه یم

زه دوزخی ، د جنتونو نه یم

• • •

زه عذابونو زېرولی یمه

زه توپانانو ازمویلی یمه

زه د خوونی بادو خپرو په مخ

تر زر کورته ډېر وهلی یمه

• • •

زه د وطن د غـريـبو بچي
د تورو شپو د بي وسيو بچي
د نامينـديو د سلگيو بچي
د بي ثـمره اوسـپـليو بچي

• • •

زه د غـمـونو عـذابونو شاعر
د يو وطن د کـپـراوونو شاعر
زه د بزگـرو د نـگـونو شاعر
زه د کارگـرو د جنـگونو شاعر

• • •

زه چې شاعر يم د انسان د ميني
ريـرگـالـونـکو ته شعرونه ليکم
زه په مـالـوچو کې لمبې کر مه
زه په بارونو کې اورونه ليکم

• • •

زه هـمـدغـه يمـه ، دغـه به يمـه
نـگـه د خـلـکو وم ، نـگـه به يمـه
د زيارستونکو د مرچلو پرچم
لکه پخوا چې وم ، هغه به يمـه

دوری ۱۲ کابل ۱۳۵۴

ورکه لار

غرونو بیا د لرو خادرو اغوسته
بیایې د تندي تپې لنډی شولې
پاس له هسکو شو کونو نه ژور و ته
رنګی د وریځو قافلې شولې

باد په مخه رتې دوورو او بڼان
بنکته، لاهم بنکته، مخ په خوړوځی
خوړکې له نمجنو او لنډو بوټو
خاخی ساره خاڅکې او په تروځی

پورته د اسمان د مخ په ګونځو کې
ورکه ده له سره دنرمی مخه
دم په دم بندېږي تودو سیمو ته
لاره درمو او د کېږدی مخه

وریخوړنگی کړې د نجات نښی
واورو د لاروو پښی تړلی دی
لږو د ماښام په کونځه خړه کې
غرو کې د شپڼو لارې وهلی دی

• • •

زه چې د دې سختو او سپرو غرونو
یو د ورکو لارو مساپریمه
زه د یاغلی مینې د وزرو په وزر
دلته خپلو ورکو پسې سریمه

• • •

زه چې په دې شپه کې له توپان سره
کنډو کړنگونو کې خوځیرمه
هیله مې دغه ده خپلو هڅو ته
زه به خپلې مینې ته رسېږمه

• • •

یه په ویده لمر کې د شغلو حوری!
پرېږده چې په لیڅه دې سر کېږدم
مه تړه زما په مخ ور مه تړه!
شپه ډېره سره ده او زه رېږدمه

• • •

پرېرډه چې د تا په توده غېره کې
دا د مرګ دور کې شپه سبا کمه
پرېرډه چې د مینې په مستیو کې
دا د غرونو ورکه لار پیدا کمه

د مرغومی ۱۱ کابل ۱۳۵۴

خوان شاعر ته (۱)

یه دهبلمند د غورخنگونو عطا
د ییباغی سین د فریادونو عطا
د ویدو د بنتو په سره سینه کپی
د یو ملت د عذابونو عطا

• • •

د هر ما بنام له وینو ډک کوهگل نه
ستا د خوږمن زړگی نارې اورم
د هر غمجن نسیم په بنکلی ژبه
ستا د دردونو اشرارې اورم

• • •

د تارکو ته چی کوم ساز راځي
ماته د غلته آواز راځي
ته د آغاز د لذتونو کافر
ماته ارمان اوس د آغاز راځي

• • •

د سړې شپې په اوسیلو کې ولی
ماته رالېږي دا سړې ساوې
دا د ناصورو ځيګرونو ځګېروي
دا د پېړيو د غم وونو ناوې

• • •

ته وايي وسوم، زه دې سوی غواړم
چې سوی نه وي خو پتنګ نه وي
ته د حرمان په چرو ژوبل بنه يې
چې ژوبل نه وي خو د جنګ نه وي

• • •

په آرامۍ کې دې زوال وينم
شاعره ګوره چې خراب نشي
ياغي خپه شه د درياب په زړه کې
ګردابه ګوره چې سراب نشي

• • •

شرم دی شرم د سارا اغزي ته
چې رنگ او عطر د ګلانو لري
پېغور پېغور دی د توپان مرغه ته
چې لطافت د بلبانولري

• • •

کله چې ونځېږي تـورې خپې
کله چې وځړېږي خـږې لږې
کله چې واینبی سپینکی ځگونه
کله چې وځبی دغـرونو تږې

• • •

کله چې ووزي له ياغي وريځـو
د قهـرجنو تـدرونو آواز
کله چې يو شي د درياب کړیکو
په يرغلو کې د برېښناوو پرواز

• • •

هله درياب ، درياب درياب ښکاري
د قدرتو د عظمتـونو زانـگو
ستر برېښی ، ښکلی او ژوندی برېښي
د حرکت او بدلـونو زانـگو

• • •

همدې ياغی، ياغی، ياغی ته گوره
څومره قوي او هيبتناک ښکاري
رعب او وېره او پرتـم خوروي
آزاد او ښکلی او بېباک ښکاري

• • •

ته هم دریاب یا د دریاب زوی شه
د سره هیلمند د سیلاوونو شاعر
یا د وطن د سوخونکو ورغو
د یرغلونو، گوردشونو شاعر

• • •

شه د ساره رغلی په مرو ایرو کې
د بیا لمبو د بلپدو هادي
شه د خپو د شوکیو همراز
شه د هیلمند د ترانو هادي

• • •

هیلمند خو مست دی، دمستیو شاعر
زمون د هیلو د هستیو شاعر
د زماني د سرکشانو سرکش
د دې وطن د بد مستیو شاعر

• • •

لکه له زغرو تنبېدلی بنامار
له هرې تیبرې سره تن وهی
په هره پرېنه باندي خوله لگوي
نویو سیلونو ته لمن وهي

• • •

دی د محمود د حماسو شاعر

دی د مسعود د تلوسو شاعر

دی د آسمان د تندرونو ویاند

دی د سرو وینو د کاسو شاعر

• • •

دی د افغان د عظمتونو راوي

دی د میرویس د یرغلونو راوي

دی په ایران کې د هوتکو ورونو

د ترخو مانو او مرگونو راوي

• • •

دی د وطن د کپړاوونو ناره

دی د تاریخ د مرسلانو امیر

دی د جهان د حواشو نهنګ

دی د زمان د آسمانونو قجیر

• • •

دی د کلونو په تیاره تونل کې

په سختو لارو د مزلونو هادي

دی د پېړیو په ستومانه زړه کې

په اوردو شپو کې د صبرونو هادي

• • •

که ته رښتیا یې د هېلمند شاعر
د یاغی سین د غورځنگونو هادي
نو د پېړۍ په کور کېچنه لار کې
شه د زلمو د ارمانو هادي

• • •

ورځه راوینښ که د غضب بادونه
په سپین میدان شه د توپان هادي
ورځه ماڼو شه ، د نجات ماڼو
په سختو لارو د انسان هادي

• • •

باندي راووزه د جگړې ډگر ته
لویو ننگونو ته قوت ورکړه
له کلکو کارو سره وجنگېږه
ځوانو موجونو ته طاقت ورکه

• • •

د دښت بادون چې ځگرېزي عبث
ورکه دا ته د جنګېدو ژبه
د دې بیدیاوو د خوړو پرکنو
د وینبېدو او جگېدو ژبه

• • •

دې تورو تورو غـرو ته وغـروه
د خپلی سړي فلسفې سره شعرونه
دغو سړو خاورو ته ننه باسه
لکه د اور غونډې تاوده شعرونه

دې کنهو خلکو ته غوږونه ورکه
پرېږده چې واورې د توپان آواز
داله جهانه یتیم شوی وطن
پرېږده چې واورې د جهان آواز

شي د خپو د يرغلونو وطن
د انقلاب د ارمانونو وطن
د تندرونو تر اورونو لاندې
د نوي ژوند د تکلونو وطن

د زمري ۱۰ کابل ۱۳۵۴

یه خلکو خلکو

(دوهمه ترانه)

یه خلکو! خلکو! دوطن خلکو!

یه د دی غرونو مبارزانو

آیا در رسي شور دمـوجونو

په شپه کې چیغې د مانوگانو

• • •

د وطن غېـره پرون بسترؤ

خو اوس د وینو ، یاغی دریاب شو

پکې ډوبـېـري هر یو ناولی

هغه چې خصـم د انقلاب شو

• • •

اوس ترېنه تېنتي په بیهـره بیهـره

څوک چې د خوښو ورځو یاران وو

په سرو لمبـو کې ورته ولاړ دی

څوک چې د خلکو خدمتگاران وو

• • •

بنه ده چي ځمکه په لړزېدو شوه
بنه ده چي پای شوې توري چوپياوې
بنه ده چي پراخه شو میدان د منډو
بنه ده چي يو شوې ټولې ژړاوې

• • •

اوس خونړی شوې د وطن او بنګي
پکي نسکور د زور بېری شوې
د شهزادګيو د سرو غرواندي
د ماتېدونکو غاړو کړی شوې

• • •

وطن راوینښ شو خلك جنگېري
هره ورمه يې دننگ نغمه ده
د خاورې هره ذره تبجنه
د نېکو، بدو تر مينځ جگړه ده

• • •

اوس راژوندي شو مړه آوازونه
دا د پېړيو چوب فريادونه
دا په ګوګل کې د اور بڅرکې
پت غضبونه، پاک کساتونه

• • •

د اور په سین کې اوس لامبوزن شو
هغه چې هسې نقش زمین و
د لوخو تورو، میدان ته وووت
کوم چې دمخې، تماشا بین و

• • •

پرېزده چې لور شي، آواز د تندر
پرېزده چې ووزي، د وینو لارې
پرېزده چې لنډ شي، پرېزده چې پرې شي
دا تور لاسونه، ناروا چارې

• • •

دا به وطن ته د عزت نوم شي
دا به د خلکو د ژوند مضمون شي
دا به یوه لاره د قربانۍ شي
دا به د عمکې یو نوی یون شي

• • •

دا به راوینس کړي، ویده ننگونه
دا به بیدار کړي، پټ غیرتونه
دا به رواج کړي، نوی نرخونه
دا به رنځ کړي، د بزکرونه

• • •

ورسره غغله، تر خو چي غغلي
دا سوغـوونکي د اور سپلونه
ورسره لوبه، خومره چي لوبي
دا د سرکشو، خپو سپلونه

• • •

دا سنـگرونه، دا سنـگرونه
د اور واټـونه، د وينو لاري
دا تمامـپـري، دا هـوارـپـري
د سرپه لوبه، نه قـلاري

• • •

پنبه پخه برده، وارخطا نشي
دا د مېـرانو، لومړني باب دی
په دې کې نشي، د ناز خو بونه
دا انقلاب دی، دا انقلاب دی^(۱)

۱۳۶۰ر۸ر۴

۱- د (په خلکو خلکو) «دوهمه ترانه» په دوهم چاپ کې زیاته شوی ده.